

Міністерство культури України
Департамент з питань культури, національностей та
релігій Львівської ОДА
Управління культури та розвитку туризму виконавчих органів
Дрогобицької міської ради
Дрогобицька дитяча музична школа №2 ім. Р.Сороки

**Використання сучасних методів навчання
на уроках музичної літератури
(на прикладі вивчення творчості
Едварда Гріга)
*Методична розробка***

Укладач:

Мельничин С.В. – викладач музично-теоретичних дисциплін
Дрогобицької ДМШ №2

Рецензент:

Семків Н.І. – викладач вищої категорії циклової комісії
"Теорії музики" Дрогобицького музичного
коледжу ім. В. Барвінського.

План

Вступ. Інформаційні технології на уроці музичної літератури

1. Види та функції музичних програм (Power Point, Ahead Nero, Adobe Audition, Sound Forge, MS Power Point), переваги та їх використання у процесі навчання
2. Структура мультимедійного уроку (на прикладі теми "Едвард Гріг – музикант із пагорба тролів")

Приклад уроку:

- 1) Біографія композитора;
- 2) Значення творчості композитора;
- 3) Перелік творів;
- 4) Написання та зміст сюїти "Пер Гюнт", слава сюїти;
- 5) Підсумок уроку

Висновок

Список використаної літератури

Додаток

"Використання сучасних методів навчання на уроках музичної літератури (на прикладі вивчення творчості Едварда Гріга)"

Пояснювальна записка

Мистецтво – важлива частина життя людини. І воно є одним із головних засобів прилучення дитини до культури і духовних цінностей. Твори мистецтва сприяють художньо-образному засвоєнню світу. Тому в сучасній школі багато уваги приділяється розвитку творчих здібностей, здатності до сприймання, розуміння й творення музичних образів.

Саме в дитинстві закладаються ті форми сприйняття дійсності, ті риси характеру особи, які в майбутньому стануть підґрунтям культури, зокрема музичної.

Звертаючись на уроках музичної літератури до нових методів навчання, вчитель може залучити учнів до активної творчої діяльності. Їх застосування залежить як від теми, так і від навчальної інформації конкретних уроків, термінів та понять, які необхідно засвоїти, рівня підготовки групи.

За допомогою цих методів навчання вчитель може швидко та якісно перевірити знання дітей, цікаво розпочати нову тему, підвести підсумок уроку.

Мета – у процесі роботи на уроках музичної літератури формувати художній смак дітей, розвивати їхні творчі здібності, виховувати увагу, зосередженість, уяву, почуття прекрасного в мистецтві, прагнення досягти мети. Вивчення життя і творчості великих композиторів на уроках музичної літератури розширить уявлення про музику, збагатить новими знаннями, навчить уважно її слухати, сформувати у них початкові навички аналізу музичних творів та уміння викладати свої думки і враження про ті чи інші явища музичного мистецтва.

Вступ

Музика – це єдина мова, яку не потрібно перекладати. Вона збагачує духовний світ людини, прикрашає її життя.

У наш час музика звучить повсюди: по радіо і телебаченню, в кіно і театрі, у концертній залі і вдома. Народна і професіональна музика має велике художнє, пізнавальне та виховне значення. Саме на уроках музичної літератури ми маємо можливість ознайомитися з творчістю митців, чиї твори стали надбанням усього людства. Бах, Бетховен, Моцарт та інші. Цей перелік можна продовжувати, адже світ музики не має кордонів.

В арсеналі музичних прийомів кожного вчителя є багато цікавих форм та методів роботи на уроці. Пошук нових ідей, нових шляхів спонукає звернути увагу на використання у практиці викладання музики нових інноваційних технологій. Це допомагає учням не тільки глибше проникнути в світ музики, а й творчо розкрити свій внутрішній світ, виявити все краще, що в них є.

Коли говоримо про вдосконалення педагогічних технологій, я маю на увазі передовсім інформаційні технології, що несуть у своїй основі максимальну кількість інформації.

Інформаційні технології дозволяють по-новому, комплексно використовувати на уроках музичної літератури текстову, звукову, графічну й відеоінформацію – створюється новий мультимедійний контент. На уроках гармонійно поєднуються знання комп'ютерної грамоти з музикою і, як результат цього поєднання, створюється нова якість сучасного уроку.

Використання мультимедійних засобів істотно може підвищити наочність навчання. Комп'ютерні анімації дозволяють наочно розглядати багато музичного матеріалу.

Інформаційні технології дають змогу залучати дітей до:

- творення творчих робіт (відео-презентації та слайд-шоу);

- пошукової роботи під час вивчення української та зарубіжної музичної культури, творчості композиторів світу;
- оформлення результатів роботи у вигляді різних проектів за певними темами.

Комп'ютерні технології в сучасному навчанні розглядаються як один із необхідних засобів професійної діяльності вчителя. Комп'ютер органічно увійшов у навчально-виховний процес і став реальною необхідністю. Сучасні мультимедійні засоби значно полегшують процес навчання через організацію одного з фундаментальних його методів – наочність. Наочність за Я.А. Коменським є золотим правилом дидактики: музичне мистецтво значною мірою є предметом, що вимагає наочності з необхідністю використання демонстраційного матеріалу.

Важливою складовою інформатизації навчального процесу є накопичення досвіду використання мультимедійних засобів на уроці: кожен учитель повинен вміти підготувати урок з використанням мультимедіа, адже урок із застосуванням новітніх комп'ютерних можливостей – це наочно, барвисто, інформативно, інтерактивно, заощаджує час учителя та учня, дозволяє працювати учневі у своєму темпі, дозволяє вчителю працювати з учнями диференційовано і індивідуально, дає можливість оперативно проконтролювати та оцінити результати навчання.

1. Види та функції музичних програм (Power Point, Ahead Nero, Adobe Audition, Sound Forge, MS Power Point), переваги та їх використання у процесі навчання

Музична інформатика розглядає комп'ютер як засіб вирішення традиційних завдань в різних галузях музичної, музикознавчої та музично-педагогічної діяльності. Вона допомагає ефективно вирішувати традиційні завдання засвоєння необхідних знань, умінь та навичок в різних галузях музичного навчання. Навчальні програми – презентатори, довідники, тести сприяють залученню до більш глибокого вивчення історії та теорії музики. Все це оптимізує навчальний процес, сприяє розвитку самостійності в музично-пізнавальній діяльності учнів.

Підбір комп'ютерних програм зорієнтований на методику навчання музичного мистецтва в школі.

Найбільш популярними з комп'ютерних засобів є програми запису звуку Audio CD (Ahead Nero), програми запису та обробки звуку (Adobe Audition, Sound Forge), програми підготовки презентаційної графіки (MS Power Point). Ці технології допомагають учителеві активізувати творчу уяву учнів, розвивають внутрішню музичну пам'ять, зацікавленість музикою.

Використання комп'ютера на уроках здійснюється за такими напрямками:

- 1) **застосування сканера**, мультимедійного проектора на уроці, в презентаціях, що дає можливість більш ретельного відбору матеріалу, робить візуальний ряд більш якісним і разом з тим дозволяє виносити на екран необхідні терміни, таблиці та схеми;
- 2) **набір** і редагування тексту у процесі роботи над рефератами. Комп'ютер дає можливість якісного набору тексту, включаючи його подальшу редакторську правку і верстку з розміщенням репродукцій у тексті;
- 3) **створення** презентацій рефератів в програмі **Power Point**, що дозволяє зробити доповідь, виступ більш наочними та

цікавими. Ця програма входить у програмний пакет **Microsoft Office** і може бути використана учителем-музикантом у професійній діяльності.

З її допомогою можна створити презентації до уроку, котрі включають як наочний, так і звуковий матеріал. Використання цієї програми в навчанні полегшує сприйняття інформації, поданої на уроці.

Програма **Power Point** дозволяє поєднати аудіо- та відеоматеріали в єдине ціле. З цих позицій комп'ютер стає універсальним засобом навчання, а зручність його використання допомагає організовувати процес навчання раціонально і ефективно.

Використання слайд-презентацій у програмі **Power Point** дасть прекрасний фон для сценічної дії (декорація). Тут можливе використання як фотоматеріалів і репродукцій, так і графічних авторських робіт учнів.

Power Point допомагає вчителю і в організації різних видів самостійної роботи учнів (відео проекти, сценічні інтерпретації, виконання робіт на CD-дисках).

Робота із звуковими редакторами (**Adobe Audition, Sound Forge**) дозволяє записувати, редагувати й обробляти звук, допомагаючи вчителю відбирати і компанувати фрагменти музичних творів для створення аудіо-альбомів, котрі можуть бути використані як дидактичні матеріали до уроку. Вміння користуватися звуковими редакторами допоможе вчителю самому пропонувати аудіо-хрестоматію, обробляти готові фонограми, створювати аудіо матеріали для організації самостійної діяльності учнів поза уроками. Звук є основним матеріалом музичного мистецтва. Засвоєння музичної тканини, змістовне опрацювання твору вимагає його детального аналізу.

Використовуючи звукові редактори, вчитель може створювати звукові файли з фрагментів музичного твору і далі компонувати їх відповідно. Так, наприклад, учні можуть на уроці музики створювати власні музичні композиції з готових звукових зразків,

комбінуючи і моделюючи їх відповідно до свого задуму. Це зробить урок більш продуктивним і цікавим для учнів.

У числі таких програм – сучасна мультимедійна енциклопедія Кирила і Мефодія "Шедеври класичної музики", що включає статті та ілюстрації про композиторів і їх твори, відео фрагменти оперних і балетних спектаклів, словник музичних термінів. Енциклопедія популярної музики є ілюстрованою історією вітчизняної та зарубіжної популярної музики. Програма "Соната" з музичної колекції історії культури містить інформацію про композиторів, фрагменти музичних творів, ілюстрації з історії музики. У програмі "Музичний клас" представлені уроки музичної грамоти, історія музичних інструментів, вправи для закріплення, творчі завдання.

Вчитель на уроках музичної літератури повинен включати до уроків ще один мультимедійний компонент:

- перегляд уривків відеоматеріалів і обговорення з учнями побаченого. Це активізує увагу учнів і дасть змогу краще запам'ятати матеріал, а уроки стануть цікавими. Фрагменти до перегляду треба добирати лаконічні, але емоційно насичені.

Останнім часом зросла кількість нових фільмів про видатних музикантів, фільмів-мюзиклів, фільмів з класичною музикою і фольклором. Знов популярним став фільм-опера. Для молодих школярів створено музичні мультфільми. **Кіномистецтво** допомагає новим поколінням долучитися до класичної музики, дізнатися більше про музично-театральні жанри.

Зрозуміло, що якою б цікавою не була розповідь вчителя про оперу, ілюстрації на дошці і слухання аудіо-запису буде недостатньо учням для повноти вражень. Адже опера – це грандіозне дійство з хором, хореографією, костюмами і декораціями. Перегляд уривку з фільму переконає в акторській майстерності оперних солістів і хору, принесе насолоду від краси музики та величі театру. Ще більшою мірою це стосується балетного жанру. Тут без здорового сприйняття важко обійтися.

Більшість провінційних і сільських дітей взагалі ніколи не були на балеті, а по телебаченню балет показують дуже рідко. Відео-урибки краще будь-яких слів покажуть дітям особливості балетного мистецтва, мову танців і пластику жестів. Вивчаючи музику до народних звичаїв та обрядів, дітям варто показати уривки з колядуваннями, гаївками тощо.

Уміле поєднання педагогічної майстерності та можливостей комп'ютерної техніки дозволяє підвищити якість знань учнів.

Цінністю застосування мультимедійних презентацій на уроках музичного мистецтва є:

- багатоаспектний розвиток учнів;
- ефективне використання навчального часу;
- можливість зворотного зв'язку з кожним учнем;
- наочність поданого навчального матеріалу;
- можливість розвитку просторового мислення з предметів естетичного циклу;
- оперативність одержуваної інформації;
- підсилення мотивації навчання шляхом активного діалогу учня з комп'ютером.

Тому застосування комп'ютера на уроках музичної літератури стає новим методом активної організації та осмислення роботи учнів. Це дозволяє інтенсифікувати діяльність вчителя та учня; підвищити якість вивчення предмету; виділити суттєві сторони музичних об'єктів, реально втілювати в життя принцип наочності; зосередити увагу важливих (з точки зору навчальних завдань і цілей) моментів.

Для підготовки та проведення уроку музичної літератури із застосуванням комп'ютера вчителю слід знати структуру даного уроку, зміст кожного етапу.

2. Структура мультимедійного уроку (на прикладі теми "Едвард Гріг – музикант із пагорба тролів")

Мультимедійний урок музичної літератури складається з частин, які мають таку послідовність:

- Тема уроку;
- Вступ (вступна бесіда);
- Демонстрація відеозапису;
- Розповідь про музику;
- Слухання музики;
- Аналіз прослуханого твору;
- Тестові завдання;
- Підсумок уроку.

Послідовність частим може змінюватися! Незмінними кроками є: тема уроку, вступ (вступна бесіда), тестові завдання, підсумок уроку.

Знання змісту кожного структурного елемента допоможе учителю в підготовці до уроку, написанні власного плану-конспекту.

Є декілька типів уроків з музичної літератури:

- комбінований (урок засвоєння нових знань);
- урок-узагальнення (урок контролю знань, урок із музичною вікториною, урок-концерт).

Кожен із типів уроків має свої особливості.

На прикладі вивчення творчості Едварда Гріга ми розглянемо один із вищевказаних типів уроків – це комбінований урок.

Комбінований урок є по суті уроком засвоєння нових знань, але за формою:

- 1) поєднання різних форм музичної діяльності (виконанням, сприйманням музики, засвоєнням теоретичних понять і термінів) та
- 2) пізнавальної діяльності (сприйманням, усвідомленням, аналізом навчальної інформації та перевіркою їх засвоєння).

Приклад комбінованого уроку

- 1) Біографія композитора;
- 2) Значення творчості композитора;
- 3) Перелік творів;
- 4) Написання та зміст сюїти "Пер Гюнт", слава сюїти;
- 5) Підсумок уроку

Тема: Едвард Гагеруп Гріг – музикант з пагорба тролів
Мета: ознайомити учнів із життєвим шляхом композитора Е.Г. Гріга та його творчою діяльністю.

Вступ

Коли рояль співає загадкового Гріга,
Не тільки музика, але світла таємний звук
Народжується рухом чутливих рук
У спробі втримати неповторність миті.
Суворість півночі – з палаючою мрією
І вічної пристрасті ніжної звучання.
Плач Інґрід, вірної Сольвейґ тихий стогін,
Засніженої Норвегії картини...
Гармонію і древній хаос відчуття,
Вмістило генія норвезького мистецтво.

Джелал Кузнєцов

Біографія композитора

Едвард Гагеруп Гріг – норвезький композитор, який жив в кінці ХІХ ст. це композитор періоду романтизму, музичний діяч, піаніст, диригент, основоположник норвезької професійної композиторської школи – народився 15 червня 1843 р. в Бергені.

Батько майбутнього композитора Олександр Гріг працював на поважній державній посаді (виконував обов'язки британського віце-консула в м. Бергені). Мати композитора, Гезіна Гагеруп, була піаністкою і вчителькою музики. Вона закінчила Гамбурзьку консерваторію, куди зазвичай приймали тільки чоловіків. Саме вона дала Грігу першу музичну освіту. Едварда, його брата і 3-х сестер з дитинства навчали музиці.

Вперше майбутній композитор сів за піаніно в 4 роки.

В 10 років Гріг пішов у загальноосвітню школу.

В 12 років вже писав власну музику.

Перший з музикантів, кому майбутній композитор зіграв на фортепіано кілька власних композицій, був Уле Булл (відомий скрипаль, який жив у тому самому місті). Він першим помітив музичний дар Едварда і порадив батькам віддати його на навчання до Лейпцизької консерваторії.

В 1858 році, після закінчення школи, Гріг їде до Лейпцига. Починається період навчання в консерваторії. Перебування у Лейпцигу стало важливим етапом у формуванні Гріга-музиканта. Тут займався у відомого музиканта І. Мошелеса, який виховував у всіх учнів розуміння музичної класики і особливо Бетховена. Інший педагог-піаніст Е. Венцеле – талановитий музикант і друг Шумана.

Едвард займався у відомого в той час теоретика М. Гауптмана, високоосвіченого й чуйного педагога.

Лейпциг розкрив перед ним великий світ музики.

Лейпциг – місто, в якому жили Бах, Мендельсон, Шуман. Концертне життя тут було інтенсивним. Це був період свідомого вивчення музичної класики.

В 1862 р. Едвард Гріг закінчив консерваторію.

В 1863 р. композитор поїхав до Копенгагена (Данія) – центр музичного життя тодішньої Скандинавії. Тат Гріг близько зіштовхнувся зі скандинавською літературою, мистецтвом. Познайомився зі знаменитим данським поетом і казкарем Гансом Андерсеном та норвезьким поетом-романтиком Андріасом Муком. Також знайшов співачку Ніну Гагеруп, яка згодом стала його дружиною. Їхня творча співдружність тривала протягом усього спільного життя. Співачка виконувала пісні та романси Гріга з неймовірною витонченістю й артистизмом.

У 1864 р. Гріг познайомився із норвезьким композитором, автором національного гімну Рікардом Нурдроком (1842-1866), і взяв участь у створенні музичної спілки "Евтерпа", яке мусило знайомити публіку з творами композиторів Скандинавії. Тат Гріг

виступив як диригент, піаніст, композитор. Концерти спілки відвідували представники тогочасної інтелігенції. У цей час Гріг плідно працював і написав фортепіанну сонату (оп. 7), сонату для скрипки й фортепіано (ор. 8), "Гуморески" для фортепіано, романси.

З 1866 по 1874 рр. тривав напружений період роботи композитора.

У 1867 р. Гріг повернувся на Батьківщину, де в столиці Норвегії Крістіанії (нині Осло) організував концерт – як звіт про досягнення норвезьких композиторів. Цей концерт дозволив Грігу стати диригентом Крістіанського філармонічного товариства.

В концертах звучали симфонії Гайдна і Моцарта, Беховена і Шумана, твори Шуберта, ораторії Мендельсона і Шумана, уривки опер Вагнера.

У цьому ж 1867 р. заснував Норвезьку музичну академію і Музичну спілку (згодом – Філармонічне товариство). Написав фортепіанний концерт (1868), перший зошит "Ліричних п'єс" для фортепіано (1867). Було написано багато пісень, серед яких вокальні твори на слова Андерсена, Бйорнсона, Ібсена.

Перебуваючи в Норвегії, Гріг долучився до світу народного мистецтва, яке стало джерелом його власної творчості. Працюючи з народною піснею, композитор знаходив ті методи музичного письма, які були притаманні саме народній творчості. Друга соната і фортепіанний концерт високо оцінив Ференц Ліст, який став одним із перших пропагандистів творчості Гріга. Підтримка Ліста була міцною опорою. 1872 року призначено стипендію.

У 1874 р. Едвард Гріг отримав листа від Генріка Ібсена з пропозицією написати музику до постановки драми "пею Гюнт". Ця співпраця надзвичайно зацікавила композитора. Гріг був фанатичним шанувальником його поетичних творів, особливо "Пер Гюнта". З 1874 р. по 1875 р. Гріг написав музику до драми Ібсена.

Постановка "пер Гюнта" в Крістіанії (Осло) 24 лютого 1876 року мала величезний успіх.

Знаменита музика до драми Ібсена "Пер Гюнт" згодом була перероблена на 2 оркестрові сюїти, "Баладу для фортепіано", струнний квартет.

Музика Едварда Гріга ставала популярною в Європі. Розпочався новий творчий період в житті композитора.

Залишивши посаду диригента в Крістіанії, він переїхав до мальовничої місцини серед прекрасної природи Норвегії, спершу Лофтюса, на узбережжі одного з фіордів, згодом до відомого Тролляхаугена "пагорба тролів" – назву дав сам Гріг. Це був маєток в горах, поблизу Бергена, який з 1885 р. і аж до смерті Гріга став прилистом композитора. У горах примха "зцілення і нова життєва енергія", в горах "вирастають нові ідеї", з гір Гріг повертається "як нова і краща людина".

Норвезька природа надихнула на написання пісень "В лісі", "Хатинка", "Весна", "Море в яскравих променях сяє", "Доброго ранку".

Починаючи з 1878 р. Гріг виступав як виконавець власних творів не тільки в Норвегії, але і в різних країнах Європи. Концертував у містах: Німеччини, Франції, Англії, Голландії, Швеції.

У 1888 р. в Лейпцигу відбулася зустріч Едварда Гріга з Петром Чайковським. Отримав запрошення в Росію, але Гріг не прийняв його, бо на той час Росія перебувала в стані війни з Японією.

В 1890 р. увага Гріга була прикута до фортепіанної музики та пісень.

У 1891-1901 рр. композитор написав 6 зошитів "Ліричних п'єс" та кілька вокальних циклів.

У 1896 р. з'явився цикл "Норвезькі народні мелодії".

У 1898 р. – оркестровий твір на народні теми "Симфонічні танці".

Незважаючи на тяжку недугу (сухоти), Гріг продовжував творчу діяльність до останніх днів. Помер в рідному місті Бергені,

де похований в одній могилі з дружиною, неподалік свого будинку – "Тролляхаугена" (пагорб тролів) 4 вересня 1907 року.

Під час розповіді біографії та творчих даних норвезького композитора використовується відеоматеріал (слайд-шоу із фотографіями про Едварда Гріга).

Це допомагає кращому засвоєнню учнями матеріалу (див. список літератури [15]).

Значення творчості композитора. Перелік творів

Учням пропонується пригадати тіори, які вже звучали на уроках музичної літератури, які саме.

Симфонічні п'єси "Ранок" і "Весільний день у Тролляхаугені" та інші.

Написання та зміст сюїти "Пер Гюнт", слава сюїти

На прикладі сюїти "Пер Гюнт" познайомимось з музикою Норвегії ближче.

Це повчальна історія про юнака, який покинув рідний дім в надії розбагатіти і знайти своє щастя. У своїх мандрах Пер Гюнт зустрічає різних героїв, серед них східна танцюристка Анітра, гноми і тролі.

Композитор зобразив сувору і прекрасну природу Норвегії, фантастику і старовинний побут, прості і щирі людські почуття.

Сюїта складається з декількох окремих музичних картин. Окремі номери музики розкривають різні образи й ситуації драми Ібсена.

І сюїта – складається з 4-ох частин: "Ранок", "Смерть Озе", "Танець Анітри", "В печері гірського короля".

"**Ранок**" – одна з найбільш поетичних і яскравих номерів. В музиці передано ніжні фарби ранкової зорі, пробудження природи. Звучить спокійна, прозора мелодія (Пер Гюнт зустрічає схід сонця в Єгипті, але перед очима – його рідна Норвегія). Її початок

подібний до награвань мелодій пастухів. Пасторальний характер створюється за допомогою почергового виконання мелодії флейтою й гобоєм і сприймається як перегукування сопілки й ріжка. Це створює враження прозорого ранкового повітря.

Протягом п'єси цей мотив повторюється та варіюється. Композиток вміло використовує регістрові і темброві фарби. Соло волторний в кінці п'єси, легкі трелі флейт сприймаються як далекі лісові голоси на фоні ранкової тиші, спокою природи.

В цій п'єсі використовується майже весь оркестр, – крім тромбонів і туби (ці інструменти надто грізні, потужні для радісного, світлого ранку).

П'єса "Ранок" – це не тільки картина природи. В ній виражені почуття людини, його думки і переживання.

"Танець Анітри". Анітра – дівчина, з якою Пер Гюнт зустрічається під час своїх мандрів по аравійській пустелі. Вона виконує танець – легкий, витончений і граційний. Витонченість цієї оркестрової п'єси визначається танцювальністю, романтичністю штрихів струнної групи оркестру.

Мелодія виконується скрипками прийомом *arco* – тобто смичком, а акомпанемент – віолончелями і контрабасами – *pizzicato* – тобто щипком. При цьому обидва засоби гри поєднуються з штрихом – *staccato*.

До струнних інструментів доданий один ударний – трикутник. Коли вступає трикутник, враження ніби дзвенять прикраси Анітри. Музика "Танцю Анітри" повна контрастів. Найбільше вони проявляються в середньому розділі.

Тут міняються теми і в цих змінах настроїв вгадується непостійний, веселий характер танцівниці. "Танець Анітри" – це музичний портрет чарівної східної дівчини.

"В печері гірського короля" – Пер Гюнт попадає в печеру – палац короля гір. Тут зібрались тролі, гноми. П'єса повна фантастичної таємничості.

Музика – яскраво змальовує фантастичний похід. П'єса написана в формі варіацій на невідому мелодію. Спочатку тема

маршу звучить насторожено і таємничо. З кожним новим проведенням теми прискорюється темп, піднімається регістр. Звук підсилюється, вступає весь оркестр. Прискорюється темп, який до кінця стає дуже швидким. Раптово все переривається різкими акордами. Ще двічі мелодія намагається відновити свій біг. Але наполегливі акорди переривають похід.

Казкове марево картини зникає.

Друга сюїта налічує 5 п'єс: "Жалощі Інґрід", "Арабський танок", "Повернення Пера Гюнта на батьківщину", "Пісня Сольвейґ" і "Танець".

"Пісня Сольвейґ " – наречена Пера Гюнта, яка довгі роки чекала його повернення. Ця музика дуже поетична. Гріґ зумів передати в ній душевну чистоту й доброчесність селянської дівчини – Сольвейґ.

В пісні два куплети. Кожен куплет складається з двох контрастних частин – заспіву і приспіву.

Мелодія заспіву – спокійна, розповідна. В музиці виражено сум, покірність долі.

Приспів звучить легко, ніжно, танцювально – майстерно включені інтонації і ритми народного танцю спрінґара (танець з підскоком).

Сумна і ніжна мелодія пісні – одна із самих натхненних творінь Гріґа.

Висновок: Сюїта "Пер Гюнт" стала самим глибоким і художньо досконалим узагальненням образу батьківщини в творчості Гріґа.

Композитор створив лірико-епічну поему про Норвегію, показав красу її природи, намалював фантастично-казкові образи.

Проводиться перегляд уривків відеоматеріалів частин сюїти: "Ранок", "Смерть Озе", "Танець Анітри", "В печері гірського короля".

Окрім відеоматеріалу використовуються таблиці, які допомагають учням правильно аналізувати побачені і почуті фрагменти відеоматеріалу, дати правильну характеристику

образів, музики (Словник емоційно-виразних визначень характеру музики).

Також використовуються клавіри, де учні можуть ознайомитись з тим, які інструменти виконують ту, чи іншу частину, подивитись партитури цих інструментів, мати уявлення про будову симфонічного оркестру (див. список літ-ри [16]).

Підсумок уроку

Сьогодні на уроці ми побачили, що композитор може використати різноманітні прийоми розвитку музики для створення яскравих музичних образів.

Висновок

Цілеспрямований пошук нового життєвого досвіду за допомогою інформаційних технологій сприяє тому, що у свідомості учнів настає продуктивний прорив на шляху розвитку просторових уявлень. Застосування сучасних технологій на уроках музичної літератури веде до створення для розвитку вмінь і навичок організації творчо-дослідницької навчальної роботи учнів, а також підвищує статус учителя, який іде в ногу не лише з часом, але й з учнями.

Комп'ютерні технології можуть бути надзвичайно ефективним засобом оптимізації музичної освіти, якщо вчитель ясно усвідомить мету, котра визначає результат як його діяльності, так і діяльності учнів. Засвоюючи музичні комп'ютерні програми, необхідно виділити і технологічні, і методичні аспекти. У свою чергу, методичні аспекти визначають глибину засвоєння комп'ютерних технологій. Інша позиція призведе до того, що можна добре володіти комп'ютерними програмами, але так і не знайти шляху до музичного мистецтва. Тому, плануючи використання комп'ютерних технологій, викладач зобов'язаний виходити із завдань музичної освіти в школі. Такий підхід дозволяє розширити межі професійної діяльності вчителя-музиканта.

Завдячуючи впровадженню інтерактивних технологій на уроках музичного мистецтва, з'являється можливість на високому рівні якісно проводити "нестандартні" уроки.

Якщо послідовно й систематично використовувати на уроках музичного мистецтва комп'ютерні технології, стає легше контролювати творчий розвиток учнів, формувати спеціалізовані знання і процесі навчання й виховання особистості в музиці, реалізувати можливості сучасних засобів навчання.

Нове покоління, що зростає в епоху інформації, потребує принципово нових рішень у педагогічному вихованні.

Використання комп'ютерних технологій є необхідним інструментом для сучасного уроку музики, а також важливим кроком до виховання гармонійної особистості XXI століття.

Список використаної літератури

1. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко / За ред. О.І. Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
2. Основи нових інформаційних технологій навчання. Посібник для вчителів / Авт. кол. за ред. Ю.І. Машбиця. – К.: ІЗМН, 1997.
3. Красильников І. Цифрові технології в музиці: педагогічні і творчі перспективи // Педагогіка. – М., 2001. – №10.
4. Затяміна Т. Комп'ютерні технології на уроках музики // Мистецтво в школі. – №5. – 2006. – С. 41-43.
5. Ярослав Бодак. Зарубіжна музична література. – Вінниця: Нова книга, 2012.
6. Кірмайер Г. Мультимедіа. – М.: Маліп, 1994. – 256 с.
7. Оконь В. Введення в загальну дидактику. – М.: Вищ. шк., 1990. – 382 с.
8. Дмітрієва Л. Інноваційні технології на уроках музичного мистецтва / Л. Дмітрієва // Мистецтво в школі (Музика. Образотворче мистецтво. Художня література). – 2013. – №1. – С. 2-6.
9. Завалко К.В. Основи інноваційної діяльності вчителя музики: навч. метод. посібник / К.В. Завалко. – Черкаси: Черкас. ЦНП, 2013. – 211 с.
10. Мілюкова Н.П. Мультимедійні презентації на уроках музичного мистецтва / Н.П. Мілюкова // Мистецтво в школі (Музика. Образотворче мистецтво. Художня література). – 2013. – №6. – С. 2-3.
11. Ростовський О.Я. Теорія і методика музичної освіти: навч. метод. посіб. / О.Я. Ростовський. – Т.: Навч. кн. – Богдан, 2011. – 639 с.

12. Баханов К.О. Інноваційні системи і технології навчання в школі. – д., 2005.
13. Морзе Н.В., Дементієвська Н.П. Інтелектуальне навчання для майбутнього. – К.: Нора – прінт, 2005. – 528 с.
14. В.В. Гукова, І.М. Томасишин. Робочий зошит з української та зарубіжної музичної літератури. – К.: Фенікс, 2017.
15. Л.В. Галкіна. Музичне мистецтво (портрети та біографії композиторів). – К.: Шкільний світ, 2015.
16. Я. Бодак, Л. Соловей. Країнська та зарубіжна музичні літератури. – Вінниця: Нова книга, 2011.
17. Відео-презентація по біографії Едварда Гріга (Додаток 1).
18. Відеоматеріал (уривки музичних ілюстрацій) (Додаток 2).
19. Пер Гюнт (переклад для клавіру). – К.: Музична Україна, 1968.
20. Едвард Гріг. Пер Гюнт (партитура для симфонічного оркестру). – Л.: Музика, 1980.

Додатки

Словничок

1. **Пастораль** – невелика багатоголосна музична сценка на сюжет із життя пастухів і пастушок.
Пасторальними називають твори, в яких зображені сцени сільського життя, картини природи.
2. **Мелодрама** – музично-драматичний твір, в якому монологи і діалоги дійових осіб виконуються на фоні інструментальної музики або чергуються з музичними епізодами.
3. **Театр** (від грецьк. – місце для видовищ) – вид мистецтва, який відображає життя за допомогою сценічної дії акторів перед глядачами.
У жанрах театального мистецтва (драмах, комедіях, трагедіях) – музика, як правило, відіграє велику роль.
4. **Фактура** – музичний матеріал твору.
5. **Тролі, кобольди, гноми** – казкові істоти у норвезькому фольклорі.
6. **Сюїта** – музичний твір, який складається із декількох самостійних частин за характером, які об'єднані спільним художнім задумом і характером.
7. **Лейтмотив** – коротка музична фраза, яка повторюється декілька разів і виражає певний образ, чи певну подію (зустрічається в операх, балетах).

Словник емоційно-образних визначень характеру музики

Музика може звучати

Радісно	Урочисто	Ніжно
Весело	Велично	Витончено
Сонячно	Тріумфально	Вишукано
Променисто	Переможно	Граціозно
Грайливо	Заклично	Елегійно
Запально	Святково	Медитативно
Іскристо	Ефектно	Сентиментально
Яскраво	Захоплено	Пасторально
Осяйно	Пишно	Поетично
Завзято	Помпезно	Піднесено
Бадьоро	Грандіозно	Лірично
Блискуче	Хвалебно	Мрійливо
Феєрично	Героїчно	Натхненно
Життєстверджуюче	Славильно	Задушевно
Оптимістично	Могутньо	Щиро
		Проникливо
		Чарівно
Жартівливо	Енергійно	Сумно
Скерцозно	Мужньо	Жалібно
Лукаво	Рішуче	Смутно
Пустотливо	Сміливо	Журливо
Гумористично	Бадьоро	Страждально
Грайливо	Пружно	Скорботно
Безтурботно	Гордо	Меланхолійно
Іронічно	Впевнено	Трагічно
З насмішкою	Настирливо	
Незграбно	Наполегливо	
	Маршово	
	По-вольовому	
	Владно	

Мелодія буває

Співуча	Лірична
Наспівна	Безбережна
Випазна	Примхлива
Гнучка	Жалібні зітхання
Рельєфна	Натхненна

Інтонації

М'які	Рельєфні	Наполегливі
Ласкаві	Розмовні	Владні
Оповідні	Мовні	Закличні
Улесливі	Благородні	Розлогі
Молебні	Вагомі	Непохитні
	Поважні	

Акомпанемент

Шелестячий	Заколисуючий
Монотонний супровід	Заціпенілі акорди
Гуркотливий	Важкий
Поважний	Тяжкий
Ваговитий	Гуркітливий

Розвиток

Динамічний	Напружений
Драматичний	Конфліктний
Спокійний	Оповідний

Фактура

Легка	Повітряна	Ламка
Прозора	Крихка	Вагома
Тремтяча	Щільна	

Рух буває

Пожвавлений	Підтанцювуючий	Метушливий
Енергійний	Уривчастий	Неспокійний
Схвильований	Спокійний	Розмірений
Захоплюючий	Величний	Вихровий

Італійські терміни	Їх вимова	Їх значення
Agitato	<i>аджіта'то</i>	збуджено, схвильовано
Amabile	<i>амабіле</i>	приємно, ласкаво
Alla...	<i>а'ля...</i>	в характері, в дусі
Alla marcia	<i>а'ля марчіа</i>	на зразок маршу
Alia polacca	<i>а'ля полякка</i>	в характері полонезу
Amoroso	<i>аморо'зо</i>	любовно
Animato	<i>аніма'то</i>	натхненно, пожвавлено
Appassionato	<i>аппассьйона'то</i>	пристрасно
Buffo	<i>бу'ффо</i>	комічно
Cantabile	<i>кантабіле</i>	співуне
Capriccioso	<i>капріччй'зо</i>	капризно, примхливо
Con amore	<i>кон амо'ре</i>	з любов'ю, любовно
Con anima	<i>кон а'німа</i>	натхненно, з почуттям
Con brio	<i>кон брі'о</i>	палко, з жаром
Con dolore	<i>кон доль'оре</i>	з сумом
Con forza	<i>кон фор'ца</i>	з силою
Con fuoco	<i>кон фуо'ко</i>	з вогнем
Con grazia	<i>кон гра'ція</i>	граційно, з грацією
Con passione	<i>кон пассьйоне</i>	пристрасно, з пристрастю
Con spirito	<i>кон спі'ріто</i>	з натхненням
Deciso	<i>дечі'зо</i>	рішуче
Dolce	<i>до'льче</i>	ніжно
Dolorosa	<i>долоро'зо</i>	сумно, скорботно
Energico	<i>ене'рджіко</i>	енергійно
Eroico	<i>еро'іко</i>	героїчно
Espressivo	<i>еспрессі'во</i>	виразно
Feroce	<i>феро'че</i>	дико, люто
Giocosо	<i>джоко'зо</i>	жартівливо, грайливо
Grazioso	<i>грацій'зо</i>	граційно
Lagrimoso	<i>лагрім'зо</i>	скорботно, сумно
Leggiero	<i>леджсьє'ро</i>	легко
Maestoso	<i>маесто'зо</i>	урочисто. величаво
Malinconico	<i>малінко'ніко</i>	меланхолійно
Marcato	<i>марка'то</i>	підкреслюючи
Mesto	<i>ме'сто</i>	сумно
Morendo	<i>море'ндо</i>	завмираючи
Pesante	<i>пеза'нте</i>	важко, ваговите
Risoluto	<i>різоль'то</i>	рішуче
Rubato	<i>рубато</i>	вільне виконання
Scherzando	<i>скерцандо</i>	жартівливо
Semplice	<i>се'мпліче</i>	просто
Serioso	<i>серіо'зо</i>	серйозно
Tranquillo	<i>транкуї'лло</i>	спокійно

